

JUSTITSMINISTERIET

Dato:
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsbeh: Henrik Overgaard Morsing
Sagsnr.: 2021-731-0080
Dok.: 2283644

KOMMENTERET HØRINGSOVERSIGT

Forslag til lov om ændring af lov om ændring af straffeloven

(Ophævelse af revisionsbestemmelse vedrørende kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring)

I. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 8. december 2021 til den 5. januar 2022 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Østre Landsret, Vestre Landsret, samtlige byretter, Advokatrådet, Amnesty International, Copenhagen Business School (CBS) – CBS LAW – Institut for Ledelse, Politik og Filosofi, Danske Advokater, Danske Regioner, Den Danske Dommerforening, Det Kriminalpræventive Råd, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, Foreningen af Offentlige Anklagere, Institut for Menneskerettigheder, Justitia, KL, Københavns Universitet – Det Juridiske Fakultet, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Landsforeningen KRIM, Politiforbundet, Retspolitisk Forening, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Syddansk Universitet – Juridisk Institut, Aalborg Universitet – Juridisk Institut og Aarhus Universitet – Juridisk Institut.

II. Høringssvarene

1. Indledning

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 3392 3340
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Justitsministeriet har modtaget høringssvar fra:

Advokatrådet, Domstolsstyrelsen, Folkekirkens Mellemfolkelige Råd, Foreningen Åndsfrihed, Grundtvigsk Forum, Institut for Menneskerettigheder, Kirkelig Forening for den Indre Mission i Danmark, KL, Politiforbundet, Retspolitisk Forening, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Vestre Landsret og Østre Landsret.

Nedenfor er gengivet de væsentligste punkter i de modtagne høringssvar. Samtlige høringssvar er vedlagt.

Justitsministeriets kommentarer til høringssvarene er anført i *kursiv*.

Domstolsstyrelsen, KL, Politiforbundet, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Vestre Landsret og Østre Landsret har ingen bemærkninger til lovforslaget.

2. Om behovet for straffelovens § 136, stk. 3

Danske Kirkers Råd, Folkekirkens Mellemfolkelige Råd, Foreningen Åndsfrihed, Grundtvigsk Forum og Kirkelig Forening for den Indre Mission i Danmark anfører med forskellige formuleringer, at straffelovens § 136, stk. 3, indebærer en mistænkeliggørelse af religiøs virksomhed, og at bestemmelsen er udtryk for, at religion og religiøse grupperinger gøres til noget særligt og andet end andre anskuelser og grupperinger.

Danske Kirkers Råd, Folkekirkens Mellemkirkelige Råd, Grundtvigsk Forum og Kirkelig Forening for den Indre Mission i Danmark anfører med forskellige formuleringer, at straffelovens § 136, stk. 3, søger at ramme en lille gruppe forkyndere mv., der forsøger at undergrave danske love og værdier, men risikerer at ramme en utilsigtet bred kreds.

Danske Kirkers Råd, Folkekirkens Mellemkirkelige Råd og Retspolitisk Forening påpeger med forskellige formuleringer, at straffelovens § 136, stk. 3, kun sparsomt er anvendt i praksis.

Danske Kirkers Råd, Folkekirkens Mellemkirkelige Råd og Grundtvigsk Forum finder, at den øvrige strafferetlige regulering af opfordringer til strafbare handlinger er tilstrækkelig.

Foreningen Åndsfrihed anfører, at straffelovens § 136, stk. 3, ikke bidrager til at løse problemet med at bekæmpe visse religiøse forkynderes forsøg på at undergrave danske love og værdier, idet disse forkyndere blot vil gå under jorden, og deres argumenter således ikke vil kunne imødegås i åben debat.

Institut for Menneskerettigheder finder ikke, at den sparsomme anvendelse af straffelovens § 136, stk. 3, er afspejlet i overvejelserne om bestemmelsens nødvendighed og proportionalitet. Instituttet anbefaler endvidere, at regeringen afsøger andre løsninger på negativ social kontrol og parallelsamfund end yderligere indskrænkninger i religionsfriheden og ytringsfriheden.

Baggrunden for indførelsen af straffelovens § 136, stk. 3, er beskrevet i forslag nr. L 18 til lov om ændring af straffeloven (Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring, som fremsat den 5. oktober 2016). Som det fremgår af pkt. 2.1.2 var der set eksempler på religiøse forkyndere i Danmark, som søgte at undergrave danske love og værdier og understøtte parallelle retsopfattelser. Dette havde bl.a. givet sig udslag i udtalelser, der indeholdt støtte til eller billigelse af f.eks. stening af kvinder eller korporlig afstraffelse af børn.

Justitsministeriet anerkender, at bestemmelsen i praksis er anvendt i få sager om forkyndere mv., der søger at undergrave danske værdier og regler. Dette ændrer imidlertid ikke på strafværdigheden af de ytringer, der er omfattet af bestemmelsen, eller regeringens vurdering af, at der er behov for et stærkt strafferetligt værn mod sådanne ytringer.

Som det fremgår af pkt. 2.2 i lovudkastet, har de, der forestår religiøs oplæring, en særlig position i deres menighed eller religiøse fællesskab. De fremstår med en særlig autoritet og indsigt, ligesom deres råd og vejledning tillægges særlig vægt. Hertil kommer, at de er i kontakt med mennesker, der kan være særligt sårbare over for forkynderens mv. påvirkning, når de f.eks. opsøger og deltager i et fællesskab om religiøse handlinger og/eller søger religiøs vejledning.

Det bemærkes i den forbindelse, at straffelovens § 136, stk. 3, omfatter en række ytringer, der forud for indførelsen af bestemmelsen ikke var strafbare. Der henvises til pkt. 2.2 i de almindelige bemærkninger til lovudkastet.

Justitsministeriet er således ikke enig i, at de øvrige bestemmelser i straffeloven alene kan udgøre et tilstrækkeligt strafferetligt værn mod sådanne ytringer.

Den sparsomme anvendelse af bestemmelsen i praksis viser endvidere efter Justitsministeriets opfattelse, at der ikke er grundlag for at frygte, at bestemmelsen rammer unødvendigt bredt.

Justitsministeriet anerkender, at det strafferetlige værn ikke kan stå alene i bekæmpelsen af negativ social kontrol og parallelsamfund eller i arbejdet for at skabe øget åbenhed i forbindelse med trossamfunds aktiviteter i Danmark. Heller ikke det ændrer dog på strafværdigheden af ytringerne omfattet af straffelovens § 136, stk. 3.

3. Om den nærmere udformning af straffelovens § 136, stk. 3

Danske Kirkers Råd finder det uklart, hvor grænsen ved udendørsarrangementer går mellem almindelig offentlig debat og forkyndelse. Rådet finder endvidere, at en præst mv., der har tavshedspligt, ikke vil kunne forsvare sig over for anklager relateret til fortrolige samtaler, og at det således vil kunne skade tilliden mellem præst og modtager af sjælesorg.

Danske Kirkers Råd, Folkekirkens Mellempfolkelige Råd, Foreningen Åndsfrihed, Grundtvigsk Forum og Kirkelig Forening for den Indre Mission i Danmark anfører med forskellige formuleringer, at straffelovens § 136, stk. 3, udgør forskelsbehandling af religiøs virksomhed og kritiserer på den baggrund, at bestemmelsen alene finder anvendelse på ytringer fremsat i forbindelse med religiøs oplæring.

Foreningen Åndsfrihed kritiserer, at straffelovens § 136, stk. 3, finder anvendelse i ikke-offentlige sammenhænge, idet dette truer privatlivets fred og lægger op til stikkervirksomhed. Foreningen finder det uklart, hvornår der er tale om religiøs oplæring og forkyndelse, ligesom foreningen finder det uklart, hvilken persongruppe der er omfattet af bestemmelsen. Foreningen finder det samtidig uklart, hvad der udgør billiggelse af en strafbar handling efter bestemmelsen.

Grundtvigsk Forum anfører, at det kan være vanskeligt at afgøre, hvem der udgør en religiøs autoritet, og hvornår en situation er religiøs.

Institut for Menneskerettigheder finder, at bestemmelsen er retssikkerhedsmæssigt betænkelig henset til dens vage anvendelsesområde, vide personkreds og kriminalisering af private ytringer uden forsæt til udbredelse.

Som anført i forarbejderne til straffelovens § 136, stk. 3, (forslag nr. L 18 til lov om ændring af straffeloven (Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring, som fremsat den 5. oktober 2016), pkt. 2.1.2 i de almindelige bemærkninger) skal afgrænsningen af kriminaliseringen til alene at gælde religiøs oplæring – og ikke andre former for oplæring eller påvirkning – ses i sammenhæng med, at personer, der foretager religiøs oplæring, har en særlig position i forhold til at påvirke deres menighed mv.

Religiøse forkyndere og andre, der foretager religiøs oplæring, taler således ud fra en generel betragtning med en særlig indsigt og autoritet i forhold til personer, der må anses for at være særligt sårbare over for forkynderens påvirkning, når de f.eks. opsøger og deltager i et fællesskab om religiøse handlinger og/eller søger religiøs vejledning.

Som anført samme sted i forarbejderne til straffelovens § 136, stk. 3, skyldes afgrænsningen af strafansvaret til at omfatte ytringer fremsat i både offentlige og ikke-offentlige sammenhænge, at den form for billigelse af visse strafbare handlinger, som det er hensigten at ramme med lovforslaget, i vidt omfang må forventes også at finde sted i ikke-offentlige sammenhænge. Hvis kriminaliseringen skal have den tilsigtede effekt, er det derfor nødvendigt at afgrænse anvendelsesområdet på den anførte måde.

For så vidt angår bemærkningerne om bestemmelsens anvendelsesområde i øvrigt bemærkes det, at bestemmelsen omfatter ytringer, der fremsættes som led i religiøs oplæring. Med religiøs oplæring menes, at oplæringen er religiøst begrundet og har et forkyndende element. Det betyder, at formålet med oplæringen er at gøre et bestemt budskab kendt og at vinde nye tilhængere (eller fastholde eksisterende).

Det indebærer bl.a., at almindelig religionsundervisning, der ikke indeholder et sådant forkyndende element – og hvor formålet således ikke er at vinde nye tilhængere mv. – ikke vil være omfattet af kriminaliseringen. Religiøs oplæring vil bl.a. – udover ”gudstjenester” og andre religiøse handlinger – kunne omfatte den undervisning, instruktion eller vejledning (oplæ-

ring), der finder sted på koranskoler, bibelskoler, i visse religiøse studiekredse mv., men også i forbindelse med almindelig konfirmationsforberedelse.

I forbindelse med høringen over forslag nr. L 18 blev det præciseret i bemærkningerne til lovforslaget, at der alene vil være tale om religiøs oplæring i den nævnte forstand, hvis den pågældende har en særlig (religiøs) autoritet i forhold til modtageren eller modtagergruppen, således at den eller disse personer kan anses for særligt sårbare over for forkynderens påvirkning. Der skal således være et autoritetsspring mellem de pågældende.

En tilfældig sammensat modtagergruppe, som f.eks. ikke udspringer af en religiøs menighed eller lignende, i forhold til hvilken forkynderen mv. har en sådan autoritet, vil således som udgangspunkt falde uden for det kriminaliserede område. Det gælder også i forhold til grupper og indlæg på sociale medier mv.

Justitsministeriet bemærker endvidere, at det er en grundlæggende betingelse for bestemmelsens anvendelse, at ytringen – for at være strafbar som billigelse – må have en sådan karakter, at den kan være med til at legitimere den form for strafbar handling, som ytringen angår. Dette indebærer, at ytringer om på demokratisk vis at ændre retstilstanden ikke vil være omfattet. En ytring om f.eks. støtte til genindførelse af revselsesretten vil således ikke kunne straffes, medmindre den ud fra en samlet vurdering af ytringen, den kontekst, den er fremsat i, samt andre ledsagende omstændigheder kan siges at udgøre en udtrykkelig billigelse af at slå børn også før en eventuel ændring af retstilstanden.

Den blotte oplæsning eller gengivelse af et skriftsted eller af religiøse forskrifter, hvori der gives udtryk for en opfordring eller støtte til strafbare handlinger, vil ikke være omfattet af straffelovens § 136, stk. 3, medmindre den pågældende tilslutter sig (billiger) det oplæste eller gengivne i en eller anden form. En religiøs forkynders oplæsning af f.eks. Bibelens eller Koranens budskaber om korporlig afstraffelse vil derfor som udgangspunkt ikke være omfattet af kriminaliseringen.

For så vidt angår bemærkningerne om forholdet mellem strafansvar efter straffelovens § 136, stk. 3, og en sjælesørgers eventuelle tavshedspligt bemærkes det, at såfremt der i praksis måtte opstå spørgsmål om strafansvar i sådanne sammenhænge, vil spørgsmålet vedrørende afgivelse af forklaring

i forbindelse med efterforskningen og/eller hovedforhandlingen i en straffesag skulle afgøres i overensstemmelse med almindelige straffeprocessuelle regler og principper.

For så vidt angår bemærkningerne om forskelsbehandling henvises der i det hele til forslag nr. L 18 til lov om ændring af straffeloven (Kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger som led i religiøs oplæring), som fremsat den 5. oktober 2016, pkt. 3.2.2 og 3.3.3, hvor forholdet til artikel 14 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og grundlovens § 70 er nærmere behandlet.

4. Forholdet til ytringsfriheden og religionsfriheden

Danske Kirkers Råd, Foreningen Åndsfrihed og Kirkelig Forening for den Indre Mission i Danmark anfører med forskellige formuleringer, at straffelovens § 136, stk. 3, udgør en problematisk begrænsning af ytringsfriheden og religionsfriheden. **Folkekirkens Mellemkirkelige Råd** finder, at bestemmelsen udgør en uproportional indskrænkning af tros- og religionsfriheden.

Advokatrådet henviser til sit tidligere høringssvar af 11. august 2016 vedrørende straffelovens § 136, stk. 3. Det fremgår bl.a. af dette høringssvar, at Advokatrådet fandt det tvivlsomt, om bestemmelsen er i overensstemmelse med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Foreningen Åndsfrihed anfører, at straffelovens § 136, stk. 3, udgør en markant indskrænkning af ytringsfriheden, idet ikke kun opfordringer til, men også billigelse af visse strafbare handlinger er strafbart efter bestemmelsen.

Institut for Menneskerettigheder udtrykker bekymring over, hvilken betydning bestemmelsen kan have i forhold til ytrings- og religionsfriheden, og over, at loven går videre, end hvad der følger af praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol og dansk retstradition.

Retspolitisk Forening finder ikke, at straffelovens § 136, stk. 3, er tilstrækkeligt begrundet i forhold til de krav om nødvendighed, som Den Europæiske Menneskerettighedskonvention indeholder.

I forarbejderne til straffelovens § 136, stk. 3, er der taget udførligt stilling til bestemmelsens forhold til både grundlovens og Den Europæiske Menneskerettighedskonventions bestemmelser om ytringsfrihed og religionsfrihed. Der henvises i den forbindelse til forslag nr. L 18 til lov om ændring af straffeloven, pkt. 3.2.1, 3.3.1 og 3.3.2 i de almindelige bemærkninger.

5. Høringsprocessen

Danske Kirkers Råd og Kirkelig Forening for den Indre Mission i Danmark kritiserer, at høringslisten ikke har omfattet religiøse og kirkelige organisationer.

Justitsministeriet anerkender, at en række religiøse organisationer mv. har interesse i og for at deltage i høringsprocessen. Ministeriet beklager på den baggrund, at disse ikke blev medtaget på høringslisten.